

ASOCIAȚIA MAGISTRAȚILOR DIN ROMÂNIA
- FILIALA BRĂILA- CIF 15284334

Calea Calarasilor nr.47-Cod poștal 810017- Mun. Brăila, jud. Brăila
Telefoane 0239/615120;0239/613975; fax 613975; 612608

Către

Instituția Avocatului Poporului

În atenția d-nei RENATE WEBER , *Avocatul Poporului*

Asociația Magistraților din România - Filiala Brăila cu sediul în mun.Brăila, Calea Călărășilor, nr. 47,jud.Brăila , telefon 0239/615120, fax 0239/613975, C.I.F 15284334, supune atenției dumneavoastră **necesitatea sesizării Curții Constituționale a României** în conformitate cu art 15 din legea nr.47/1992 rep. , cu **obiecția de neconstituționalitate** a dispozițiilor art I pct.1 și art.II din Proiectul de Lege privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, precum și pentru modificarea art. 451 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă. (PL-x nr. 788/2023), proiect adoptat marți, 9 aprilie 2024, de către Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională.

Prin art. I pct 1 din Proiectul de lege astfel adoptat , s-a dispus modificarea *art. 30 alineatul (1) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat* , text care va avea următorul cuprins:

„Art. 30.- (1) Pentru activitatea sa profesională, avocatul are dreptul la onorariu și la acoperirea tuturor cheltuielilor făcute în interesul procesual al clientului său. În fața instanței, onorariul contractat între avocat și client este prezumat ca fiind unul proporțional în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat în aceasta.”

Prin art. II. al Proiectului de lege , a fost modificat articolul 451 *din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 247 din 10 aprilie 2015, cu modificările și completările ulterioare, sens în care alineatele (2) și (3) se modifică și vor avea următorul cuprins:*

„(2) Instanța va reduce, la cererea părții interesate, partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, atunci când acesta este plătit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama de circumstanțele cauzei. Motivarea măsurii se va raporta la criteriile prevăzute de legislația profesiei de avocat pentru stabilirea onorariului. Măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său. În acest caz, măsura reducerii cheltuielilor va fi atacată odată cu fondul, iar în cazul hotărârilor supuse recursului, precum și celor definitive, cu reexaminare, cererea urmând a fi soluționată de un alt complet al instanței respective”.

Considerăm că modificările legislative ce urmează a fi trimise la promulgare :

- ignoră dreptul fundamental la un proces echitabil încalcând astfel art. 21 din Constituție și art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului;
- ignoră cerința de calitate a legii, având un caracter neclar, imprevizibil , contrar art. 1 alin. (5) din Constituție.
- Încalcă prevederile art.16 alin.1 din Constituție , art 126 alin1 și totodată art 1 alin.4 și art. 129 din Constituție,

pentru considerentele ce urmează a fi expuse în continuare :

- I. Scopul modificărilor legislative este acela de a interzice instanțelor dreptul de a aprecia din oficiu asupra rezonabilității și proporționalității cheltuielilor de judecată constând în onorariul de avocat , obligând instanțele de judecată să prezume că onorariul este unul proporțional în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat .

În noua reglementare, reducerea onorariului avocatului se poate dispune doar la cererea părții interesate , în condițiile în care dispozițiile art 452 C.pr.civilă rămân neschimbate, dovada cheltuielilor de judecată putând fi făcută până la închiderea dezbaterilor asupra fondului cauzei. În practică în mod constant avocații depun dovada cheltuielilor de judecată constând în onorariul de avocat cu ocazia dezbaterilor , iar în situația în care partea adversă lipsește la acel termen (a solicitat judecarea cauzei în lipsă sau pur și simplu nu se prezintă), va fi pusă în imposibilitatea de a cunoaște pretențiile părții adverse și de a putea formula cerere de reducere a onorariului de avocat. Într-o astfel de situație, nici instanța de judecată nu va mai putea dispune reducerea onorariului fiind obligată să prezume caracterul proporțional al acestuia.

Considerăm că se încalcă astfel principiul contradictorialității procesului civil și implicit dreptul la un proces echitabil.

Pe de altă parte, în numeroase decizii, Curtea Constituțională a României a constata caracterul constituțional al dispozițiilor art 451 alin.2 din Codul de procedură civilă , consacrand prin considerentele deciziilor astfel pronunțate inclusiv necesitatea acordării dreptului instanțelor de a aprecia asupra proporționalității și rezonabilității onorariului de avocat.

Prin DECIZIA nr. 71 din 24 februarie 2022 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 451 alin. (2) teza întâi din Codul de procedură civilă publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 606 din 21 iunie 2022 , CURTEA CONSTITUȚIONALĂ reține următoarele :

„12. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că a mai analizat constituționalitatea textului de lege criticat, prin prisma unor critici similare. Astfel, prin Decizia nr. 165 din 27 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 537 din 28 iunie 2018, paragrafele 29-33, **Curtea a reținut că prerogativa instanței de a cenzura, cu prilejul stabilirii cheltuielilor de judecată, quantumul onorariului avocațial convenit, prin prisma proporționalității sale cu amplitudinea și complexitatea activității depuse, este necesară**, de vreme ce respectivul onorariu, convertit în cheltuieli de judecată, urmează a fi suportat de partea potrivnică, dacă a căzut în pretenții, ceea ce presupune, în mod necesar, ca acesta să îi fie opozabil. Or, opozabilitatea sa față de partea adversă, care este terț în raport cu convenția de prestare a serviciilor avocațiale, este consecința însușirii sale de instanță prin hotărârea judecătorească prin al cărei efect creanța dobândește caracter cert, lichid și exigibil.13. Prin aceeași decizie, Curtea a constatat că prevederile textului de lege criticat îndeplinesc exigențele de claritate, precizie și previzibilitate, instituind criterii clare prin raportare la care

instanța de judecată poate reduce, motivat, partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, apreciind asupra proporționalității acestora în raport cu obiectul cauzei, valoarea sau complexitatea acesteia ori cu activitatea desfășurată de avocat. Mai mult, așa cum prevede expres textul de lege criticat, măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său.”

„15. Totodată, prin Decizia nr. 760 din 22 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 155 din 27 februarie 2019, **Curtea a mai reținut** (paragraful 18) **că posibilitatea instanței de a interveni în sensul modificării părții din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocatului este justificată de necesitatea certificării că acestea reprezintă sume de bani reale, necesare și având caracter rezonabil**, în raport cu natura activității efectiv prestate de către avocat, cu atât mai mult cu cât există pericolul exercitării abuzive a dreptului subiectiv civil de a pretinde despăgubiri pentru fapta ilicită constând în promovarea unei acțiuni judiciare neîntemeiate. **În acest sens este, de altfel, și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului**, respectiv hotărârile din 26 mai 2005 sau 21 iulie 2005, pronunțate în cauzele Costin împotriva României, paragraful 43, și, respectiv, Străin și alții împotriva României, paragraful 87, potrivit căreia un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor decât în măsura în care se stabilesc realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil al quantumului lor.16. ”

Cu privire la cheltuielile de judecată, C.E.D.O. are o jurisprudență bine stabilită prin care a apreciat că în temeiul art. 41 din Convenție, *pot fi rambursate doar cheltuielile în privința cărora s-a stabilit că au fost într-adevăr efectuate, că au fost necesare și rezonabile* (Hotărârea din cauza de Hohenzollern (de România) împotriva României, par. 59 publicată pe <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-123458>).

Și C.J.U.E. are o jurisprudență clar stabilită cu privire la cheltuielile de judecată, prin care a apreciat că, în temeiul art. 138 alin. 1 și art. 144 lit. b) din *Regulamentul de Procedură al Curții de Justiție*, pot fi rambursate doar cheltuielile în privința cărora s-a stabilit că au fost efectuate în legătură cu procedura în fața Curții și, pe de altă parte, la cele care au fost necesare în acest scop, instanța Uniunii având *competența nu de a stabili onorariile datorate de părți propriilor avocați, ci de a determina valoarea până la care aceste remunerații pot fi recuperate de la partea obligată la plata cheltuielilor de judecată* (Cauza C-451/10 P-DEP- France Télévisions/TF1, pct. 17 și pct. 19, publicată pe <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=125303&pageIndex=0&doclang=fr&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6740713>.)

Ca urmare, interzicerea dreptului instanțelor de a aprecia din oficiu asupra rezonabilității și proporționalității cheltuielilor de judecată constând în onorariul de avocat, ignoră dreptul fundamental la un proces echitabil încalcând astfel art. 21 din Constituție și art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, și totodată încalcă art 126 alin 1) din Constituție .

- II. Prin modificările aduse art 451 alin.2 Cod procedură civilă instanțele vor fi obligate să motiveze reducerea onorariului de avocat *prin raportare la criteriile prevăzute de legislația profesiei de avocat pentru stabilirea onorariului*, fără să se prevadă expres care sunt acele criterii și fără să se facă o trimitere la dispozițiile legale avute în vedere la care ar trebui să se raporteze instanțele.

Din acest punct de vedere norma este una total neclară și imprevizibilă.

Prin Deciziile nr. 1 din 11 ianuarie 2012 (Publicată în M.Of. nr. 53 din 23 ianuarie 2012) și nr. 494 din 10 mai 2012 (Publicată în M.Of. nr. 407 din 19 iunie 2012), Curtea Constituțională a reținut că „orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite cerințe calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune ca acesta să fie suficient de precis și clar pentru a putea fi aplicat”.

În condițiile expuse, considerăm că textul de lege nu întrunește exigențele de claritate, precizie și previzibilitate și este incompatibil cu principiul fundamental privind respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor prevăzute de art. 1 alin. 5 din Constituție”.

- III. În continuare, vă rugăm să observați că în forma adoptată de Parlament, art 451 alin.2 C.pr.civilă instituie o cale de atac specială îndreptată împotriva *hotărârilor judecătorești supuse recursului, precum și celor definitive*, denumită „*reexaminare*”.

- a) Calea de atac va putea fi declarată doar de partea căreia i s-au redus cheltuielile de judecată constând în onorariul de avocat, nu și de partea adversă pentru ipoteza în care este obligată printr-o hotărâre definitivă la plata unor cheltuieli de judecată, inclusiv a unui onorariu de avocat disproporționat și nerezonabil.

Considerăm astfel că textul instituie un privilegiu în favoarea uneia dintre părțile litigiului, fără să existe motive obiective și raționale, ceea ce contravine prevederilor art. 16 din Constituție.

În ceea ce privește principiul egalității, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 244 din 20 aprilie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 551 din 27 mai 2021, paragraful 24, a reținut că, potrivit jurisprudenței sale, principiul egalității în drepturi presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite (Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 16 martie 1994). De asemenea, potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, situațiile în care se află anumite categorii de persoane trebuie să difere în esență pentru a se justifica deosebirea de tratament juridic, iar această deosebire de tratament trebuie să se bazeze pe un criteriu obiectiv și rațional (a se vedea, în acest sens, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 86 din 27 februarie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 207 din 31 martie 2003, Decizia nr. 476 din 8 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 599 din 11 iulie 2006, Decizia nr. 573 din 3 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 363 din 25 mai 2011, Decizia nr. 366 din 25 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 644 din 2 septembrie 2014).

Așadar, nesocotirea principiului egalității în drepturi are drept consecință neconstituționalitatea privilegiului sau a discriminării care a determinat, din punct de vedere normativ, încălcarea principiului. Curtea a constatat că, potrivit jurisprudenței sale, discriminarea se bazează pe noțiunea de excludere de la un drept (Decizia Curții Constituționale nr. 62 din 21 octombrie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 25 februarie 1994), iar remediul constituțional specific, în cazul constatării neconstituționalității

discriminării, îl reprezintă acordarea sau accesul la beneficiul dreptului (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 685 din 28 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 470 din 11 iulie 2012, Decizia nr. 164 din 12 martie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 296 din 23 mai 2013, sau Decizia nr. 681 din 13 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 889 din 8 decembrie 2014).

În schimb, privilegiul se definește ca un avantaj sau o favoare nejustificată acordată unei persoane/categorii de persoane; în acest caz, neconstituționalitatea privilegiului nu echivalează cu acordarea beneficiului acestuia tuturor persoanelor/categoriilor de persoane, ci cu eliminarea sa, respectiv cu eliminarea privilegiului nejustificat acordat. Așadar, Curtea a reținut că sintagma "fără privilegii și fără discriminări" din cuprinsul art. 16 alin. (1) din Constituție privește două ipoteze normative distincte, iar incidența uneia sau alteia dintre acestea implică, în mod necesar, sancțiuni de drept constituțional diferite, astfel cum s-a arătat mai sus.

- b) Textul de lege nu prevede o procedură de soluționare a cererii de reexaminare, termenul de exercitare, motivele pentru care se poate formula o astfel de cerere, soluțiile ce pot fi pronunțate, ci doar faptul că *reexaminarea* va fi soluționată de un alt complet al instanței respective.

Prin Decizia nr. 189 din 2 martie 2006 (Publicată în M.Of. nr. 307 din 5 aprilie 2006) Curtea Constituțională a considerat că „Principiul accesului liber la justiție consacrat prin textul citat din Legea fundamentală implică, între altele adoptarea de către legiuitor a unor reguli de procedură clare, în care să se prescrie cu precizie condițiile și termenul în care justițiabilii își pot exercita drepturile lor procesuale, inclusiv cele referitoare la căile de atac împotriva hotărârilor pronunțate de instanțele de judecată”.

Practic, Curtea Constituțională extrăgea din principiul accesului liber la justiție, necesitatea ca regulile de procedură să fie clare, astfel încât justițiabilii să poată avea reprezentarea drepturilor lor procesuale. Pentru a extrage această exigență, Curtea Constituțională trimitea la cauza Curții Europene a Drepturilor Omului Rotaru împotriva României sau la Cazul Sunday Times contra Regatului Unit.

Prin aceeași Decizie, Curtea Constituțională reține următoarele „ În aceste condiții judecătorul este constrâns să stabilească el însuși, pe cale jurisprudențială în afara legii, adică substituindu-se legiuitorului, regulile necesare pentru a se pronunța asupra recursului cu judecarea căruia a fost investit, încălcând astfel dispozițiile art. 1 alin. (4) din Constituție privind separația puterilor.

Pe de altă parte, părțile nu au un reper sigur al termenului în care pot să atace cu recurs hotărârea pronunțată de instanța de contencios administrativ în primă instanță, ceea ce face ca accesul lor la justiție pe calea exercitării căii de atac prevăzute de lege să fie incert și aleatoriu, adică limitat. Astfel, datorită impreciziei sale, art. 20 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 contravine și prevederilor art. 21 alin. (1) și ale art. 129 din Constituție.”

În mod evident, considerentele reținute de CCR mai sus expuse sunt direct aplicabile și modificărilor adoptate de Parlament în privința art 451 alin.2 din Codul de procedură civilă, fiind încălcate prevederile art. 1 alin. (4), art. 21 alin. (1) și art. 129 din Constituție.

- c) Prin instituirea căii de atac denumită *reexaminare* împotriva unor dispoziții cuprinse în hotărâri judecătorești definitive, este încălcată autoritatea de lucru judecat cu atât mai mult cu cât nu există niciun termen în care cererea de reexaminare poate fi formulată, putând fi formulată oricând, chiar și după executarea dispozițiilor privind cheltuielile de judecată.

Pe de altă parte, calea de atac instituită prin aceste modificări legislative are caracterul unei veritabile căi extraordinare de atac, putând fi îndreptată împotriva unor hotărâri judecătorești definitive, fără să existe reglementate motive de nelegalitate pentru care o astfel de cale de atac ar putea fi promovată, textul adoptat de Parlament instituind practic posibilitatea unui alt complet al instanței respective să reaprecieze cu privire la o dispoziție tranșată printr-o hotărâre definitivă.

Nu în ultimul rând, textul de lege, în forma adoptată de Parlament va permite reexaminarea unei decizii pronunțate în apel chiar și în situația în care obiectul căii de atac l-a constituit dispoziția din sentință referitoare la cuantumul nejustificat al onorariului de avocat la care apelantul a fost obligat.

Cu alte cuvinte, dacă prin decizia pronunțată de instanța de apel se admite apelul, se schimbă în parte sentința și în rejudecare se dispune reducerea onorariului de avocat la care apelantul a fost obligat prin sentință, intimatul va putea formula ulterior „reexaminare”, întrucât modificarea legislativă nu a prevăzut că această cale de atac poate fi formulată doar în situația reducerii onorariului de avocat solicitat pentru faza procesuală a apelului.

Practic, printr-o procedură incertă și oricând, intimatul va putea ataca cu „reexaminare” decizia instanței de apel, iar completul care va soluționa această cale de atac va putea desființa decizia anterioară, pronunțând o nouă soluție.

În decizia nr.141/2023 publicată în *Monitorul Oficial, Partea I nr. 572 din data de 26 iunie 2023*, Curtea Constituțională reține următoarele:

„19. Așadar, Curtea reține că autoritatea de lucru judecat reprezintă un efect important al hotărârii judecătorești, avându-și rațiunea în asigurarea stabilității și securității circuitului civil. Prin reglementarea autorității de lucru judecat se îngreșește posibilitatea repunerii ulterioare în discuție a aspectelor soluționate de o instanță judecătorească, pentru a se evita pronunțarea unor soluții contradictorii definitive cu privire la aceeași cerere, consecința fiind aceea a generării incertitudinii cu privire la raporturile juridice deja rezolvate de instanțele judecătorești.

20. Referitor la principiul securității/stabilității raporturilor juridice, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut în jurisprudența sa că dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, garantat de art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, trebuie să se interpreteze în lumina preambulului Convenției, care enunță supremația dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante. Unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care prevede, printre altele, ca soluția dată de către instanțe în mod definitiv oricărui litigiu să nu mai fie rejudecată (Hotărârea din 6 iunie 2005, pronunțată în Cauza Androne împotriva României, sau Hotărârea din 7 octombrie 2009, pronunțată în Cauza Stanca Popescu împotriva României, paragraful 99).

21. În jurisprudența sa, spre exemplu, prin Decizia nr. 323 din 10 mai 2018, publicată în *Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 743 din 28 august 2018, paragraful 14*, Curtea a reținut că principiul potrivit căruia, după pronunțarea hotărârii, judecătorii nu mai pot reveni asupra deciziei luate nu numai că nu încalcă prevederile Constituției, ci, dimpotrivă, reprezintă o componentă esențială a ideii de justiție, a asigurării autorității de lucru judecat și a ocrotirii drepturilor procesuale ale părților, ca element fundamental al statului de drept. Principiul autorității lucrului judecat (res judicata) se coroborează cu regula că, odată pronunțată hotărârea definitivă, misiunea judecătorului care a participat la judecată se încheie (lata sententia, judex

desinit esse judex). Ca efect juridic al acestei reguli, care ține de ordinea publică, pronunțarea hotărârii are și efect de desistare a instanței, iar judecătorul care s-a pronunțat nu poate reveni asupra păreri sale în respectiva cauză, cu mențiunea că părților le rămâne posibilitatea de a cere doar îndreptarea greșelilor materiale care s-ar strecura în hotărâre.”

Vă mulțumim anticipat și vă asigurăm de întreaga noastră considerație,

Asociația Magistraților din România - Filiala Brăila
Prin președinte, judecător Bogdan Nicolau

WWW.LUMEAJUSTITIEI.RO

ASOCIAȚIA MAGISTRAȚILOR DIN ROMÂNIA
- FILIALA BRĂILA- CIF 15284334

Calea Calarasilor nr.47-Cod poștal 810017- Mun. Brăila, jud. Brăila
Telefoane 0239/615120;0239/613975; fax 613975; 612608

Către

Înalta Curte de Casație și Justiție

Cabinetul Președintelui

Stimată domană președinte,

Asociația Magistraților din România - Filiala Brăila cu sediul în mun.Brăila, Calea Călărășilor, nr. 47,jud.Brăila , telefon 0239/615120, fax 0239/613975, C.I.F 15284334, supunem atenției dumneavoastră **necesitatea sesizării Curții Constituționale a României** în conformitate cu art 15 din legea nr.47/1992 rep. , cu obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art I pct.1 și art.II din Proiectul de Lege privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, precum și pentru modificarea art. 451 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă. (PL-x nr. 788/2023), proiect adoptat marți, 9 aprilie 2024, de către Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională.

Prin art. I pct 1 din Proiectul de lege astfel adoptat , s-a dispus modificarea *art. 30 alineatul (1) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat* , text care va avea următorul cuprins:

„Art. 30.- (1) Pentru activitatea sa profesională, avocatul are dreptul la onorariu și la acoperirea tuturor cheltuielilor făcute în interesul procesual al clientului său. În fața instanței, onorariul contractat între avocat și client este prezumat ca fiind unul proporțional în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat în aceasta.”

Prin art. II. al Proiectului de lege , a fost modificat articolul 451 *din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 247 din 10 aprilie 2015, cu modificările și completările ulterioare*, sens în care *alineatele (2) și (3) se modifică și vor avea următorul cuprins:*

„(2) Instanța va reduce, la cererea părții interesate, partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, atunci când acesta este plătit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama de circumstanțele cauzei. Motivarea măsurii se va raporta la criteriile prevăzute de legislația profesiei de avocat pentru stabilirea onorariului. Măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său. În acest caz, măsura reducerii cheltuielilor va fi atacată odată cu fondul, iar în cazul hotărârilor supuse recursului, precum și celor definitive, cu reexaminare, cererea urmând a fi soluționată de un alt complet al instanței respective”.

Considerăm că modificările legislative ce urmează a fi trimise la promulgare :

- ignoră dreptul fundamental la un proces echitabil încalcând astfel art. 21 din Constituție și art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului;
- ignoră cerința de calitate a legii, având un caracter neclar, imprevizibil , contrar art. 1 alin. (5) din Constituție.
- Încalcă prevederile art.16 alin.1 din Constituție , art 126 alin1 și totodată art 1 alin.4 și art. 129 din Constituție,

pentru considerentele ce urmează a fi expuse în continuare :

- I. Scopul modificărilor legislative este acela de a interzice instanțelor dreptul de a aprecia din oficiu asupra rezonabilității și proporționalității cheltuielilor de judecată constând în onorariul de avocat , obligând instanțele de judecată să prezume că onorariul este unul proporțional în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat .

În noua reglementare, reducerea onorariului avocatului se poate dispune doar la cererea părții interesate , în condițiile în care dispozițiile art 452 C.pr.civilă rămân neschimbate, dovada cheltuielilor de judecată putând fi făcută până la închiderea dezbaterilor asupra fondului cauzei. În practică în mod constant avocații depun dovada cheltuielilor de judecată constând în onorariul de avocat cu ocazia dezbaterilor , iar în situația în care partea adversă lipsește la acel termen (a solicitat judecarea cauzei în lipsă sau pur și simplu nu se prezintă), va fi pusă în imposibilitatea de a cunoaște pretențiile părții adverse și de a putea formula cerere de reducere a onorariului de avocat. Într-o astfel de situație, nici instanța de judecată nu va mai putea dispune reducerea onorariului fiind obligată să prezume caracterul proporțional al acestuia.

Considerăm că se încalcă astfel principiul contradictorialității procesului civil și implicit dreptul la un proces echitabil.

Pe de altă parte, în numeroase decizii, Curtea Constituțională a României a constata caracterul constituțional al dispozițiilor art 451 alin.2 din Codul de procedură civilă , consacrand prin considerentele deciziilor astfel pronunțate inclusiv necesitatea acordării dreptului instanțelor de a aprecia asupra proporționalității și rezonabilității onorariului de avocat.

Prin DECIZIA nr. 71 din 24 februarie 2022 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 451 alin. (2) teza întâi din Codul de procedură civilă publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 606 din 21 iunie 2022 , CURTEA CONSTITUȚIONALĂ reține următoarele :

„12. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că a mai analizat constituționalitatea textului de lege criticat, prin prisma unor critici similare. Astfel, prin Decizia nr. 165 din 27 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 537 din 28 iunie 2018, paragrafele 29-33, **Curtea a reținut că prerogativa instanței de a cenzura, cu prilejul stabilirii cheltuielilor de judecată, quantumul onorariului avocațial convenit, prin prisma proporționalității sale cu amplitudinea și complexitatea activității depuse, este necesară**, de vreme ce respectivul onorariu, convertit în cheltuieli de judecată, urmează a fi suportat de partea potrivnică, dacă a căzut în pretenții, ceea ce presupune, în mod necesar, ca acesta să îi fie opozabil. Or, opozabilitatea sa față de partea adversă, care este terț în raport cu convenția de prestare a serviciilor avocațiale, este consecința însușirii sale de instanță prin hotărârea judecătorească prin al cărei efect creanța dobândește caracter cert, lichid și exigibil.13. Prin aceeași decizie, Curtea a constatat că prevederile textului de lege criticat îndeplinesc exigențele de claritate, precizie și previzibilitate, instituind criterii clare prin raportare la care instanța de judecată poate reduce, motivat, partea din cheltuielile de judecată reprezentând

onorariul avocaților, apreciind asupra proporționalității acestora în raport cu obiectul cauzei, valoarea sau complexitatea acesteia ori cu activitatea desfășurată de avocat. Mai mult, așa cum prevede expres textul de lege criticat, măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său.”

„15. Totodată, prin Decizia nr. 760 din 22 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 155 din 27 februarie 2019, **Curtea a mai reținut** (paragraful 18) **că posibilitatea instanței de a interveni în sensul modificării părții din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocatului este justificată de necesitatea certificării că acestea reprezintă sume de bani reale, necesare și având caracter rezonabil, în raport cu natura activității efectiv prestate de către avocat, cu atât mai mult cu cât există pericolul exercitării abuzive a dreptului subiectiv civil de a pretinde despăgubiri pentru fapta ilicită constând în promovarea unei acțiuni judiciare neîntemeiate. În acest sens este, de altfel, și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv hotărârile din 26 mai 2005 sau 21 iulie 2005, pronunțate în cauzele Costin împotriva României, paragraful 45, și, respectiv, Străin și alții împotriva României, paragraful 87, potrivit căreia un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor decât în măsura în care se stabilesc realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil al cuantumului lor.16. ”**

Cu privire la cheltuielile de judecată, C.E.D.O. are o jurisprudență bine stabilită prin care a apreciat că în temeiul art. 41 din Convenție, *pot fi rambursate doar cheltuielile în privința cărora s-a stabilit că au fost într-adevăr efectuate, că au fost necesare și rezonabile* (Hotărârea din cauza de Hohenzollern (de România) împotriva României, par. 59 publicată pe <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-123458>).

Și C.J.U.E. are o jurisprudență clar stabilită cu privire la cheltuielile de judecată, prin care a apreciat că, în temeiul art. 138 alin. 1 și art. 144 lit. b) din *Regulamentul de Procedură al Curții de Justiție*, pot fi rambursate doar cheltuielile în privința cărora s-a stabilit că au fost efectuate în legătură cu procedura în fața Curții și, pe de altă parte, la cele care au fost necesare în acest scop, instanța Uniunii având *competența nu de a stabili onorariile datorate de părți propriilor avocați, ci de a determina valoarea până la care aceste remunerații pot fi recuperate de la partea obligată la plata cheltuielilor de judecată* (Cauza C-451/10 P-DEP- France Télévisions/TF1, pct. 17 și pct. 19, publicată pe <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=125303&pageIndex=0&doClang=fr&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6740713>.)

Ca urmare, interzicerea dreptului instanțelor de a aprecia din oficiu asupra rezonabilității și proporționalității cheltuielilor de judecată constând în onorariul de avocat, ignoră dreptul fundamental la un proces echitabil încalcând astfel art. 21 din Constituție și art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, și totodată încalcă art 126 alin 1) din Constituție .

- II. Prin modificările aduse art 451 alin.2 Cod procedură civilă instanțele vor fi obligate să motiveze reducerea onorariului de avocat **prin raportare la criteriile prevăzute de legislația profesiei de avocat pentru stabilirea onorariului**, fără să se prevadă expres care sunt acele criterii și fără să se facă o trimitere la dispozițiile legale avute în vedere la care ar trebui să se raporteze instanțele.

Din acest punct de vedere norma este una total neclară și imprevizibilă.

Prin Deciziile nr. 1 din 11 ianuarie 2012 (Publicată în M.Of. nr. 53 din 23 ianuarie 2012) și nr. 494 din 10 mai 2012 (Publicată în M.Of. nr. 407 din 19 iunie 2012), Curtea

Constituțională a reținut că „orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite cerințe calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune ca acesta să fie suficient de precis și clar pentru a putea fi aplicat”.

În condițiile expuse, considerăm că textul de lege nu întrunește exigențele de claritate, precizie și previzibilitate și este incompatibil cu principiul fundamental privind respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor prevăzute de art. 1 alin. 5 din Constituție”.

III. În continuare, vă rugăm să observați că în forma adoptată de Parlament, art. 451 alin. 2 C.pr.civilă instituie o cale de atac specială îndreptată împotriva **hotărârilor judecătorești *supuse recursului, precum și celor definitive***, denumită „**reexaminare**”.

- a) Calea de atac va putea fi declarată doar de partea căreia i s-au redus cheltuielile de judecată constând în onorariul de avocat, nu și de partea adversă pentru ipoteza în care este obligată printr-o hotărâre definitivă la plata unor cheltuieli de judecată, inclusiv a unui onorariu de avocat disproporționat și nerezonabil.

Considerăm astfel că textul instituie un privilegiu în favoarea uneia dintre părțile litigiului, fără să existe motive obiective și raționale, ceea ce contravine prevederilor art. 16 din Constituție.

În ceea ce privește principiul egalității, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 244 din 20 aprilie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 551 din 27 mai 2021, paragraful 24, a reținut că, potrivit jurisprudenței sale, principiul egalității în drepturi presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite (Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 16 martie 1994). De asemenea, potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, situațiile în care se află anumite categorii de persoane trebuie să difere în esență pentru a se justifica deosebirea de tratament juridic, iar această deosebire de tratament trebuie să se bazeze pe un criteriu obiectiv și rațional (a se vedea, în acest sens, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 86 din 27 februarie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 207 din 31 martie 2003, Decizia nr. 476 din 8 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 599 din 11 iulie 2006, Decizia nr. 573 din 3 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 363 din 25 mai 2011, Decizia nr. 366 din 25 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 644 din 2 septembrie 2014).

Așadar, nesocotirea principiului egalității în drepturi are drept consecință neconstituționalitatea privilegiului sau a discriminării care a determinat, din punct de vedere normativ, încălcarea principiului. Curtea a constatat că, potrivit jurisprudenței sale, discriminarea se bazează pe noțiunea de excludere de la un drept (Decizia Curții Constituționale nr. 62 din 21 octombrie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 25 februarie 1994), iar remediu constituțional specific, în cazul constatării neconstituționalității discriminării, îl reprezintă acordarea sau accesul la beneficiul dreptului (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 685 din 28 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 470 din 11 iulie 2012, Decizia nr. 164 din 12 martie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 296 din 23 mai 2013, sau Decizia nr. 681 din 13 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 889 din 8 decembrie 2014).

În schimb, privilegiul se definește ca un avantaj sau o favoare nejustificată acordată unei persoane/categorii de persoane; în acest caz, neconstituționalitatea privilegiului nu echivalează cu acordarea beneficiului acestuia tuturor persoanelor/categoriilor de persoane, ci cu eliminarea sa, respectiv cu eliminarea privilegiului nejustificat acordat. Așadar, Curtea a reținut că sintagma "fără privilegii și fără discriminări" din cuprinsul art. 16 alin. (1) din Constituție

privește două ipoteze normative distincte, iar incidența uneia sau alteia dintre acestea implică, în mod necesar, sancțiuni de drept constituțional diferite, astfel cum s-a arătat mai sus.

- b) Textul de lege nu prevede o procedură de soluționare a cererii de reexaminare, termenul de exercitare, motivele pentru care se poate formula o astfel de cerere, soluțiile ce pot fi pronunțate, ci doar faptul că *reexaminarea* va fi soluționată de un alt complet al instanței respective.

Prin Decizia nr. 189 din 2 martie 2006 (Publicată în M.Of. nr. 307 din 5 aprilie 2006) Curtea Constituțională a considerat că „Principiul accesului liber la justiție consacrat prin textul citat din Legea fundamentală implică, între altele adoptarea de către legiuitor a unor reguli de procedură clare, în care să se prescrie cu precizie condițiile și termenele în care justițiabilii își pot exercita drepturile lor procesuale, inclusiv cele referitoare la căile de atac împotriva hotărârilor pronunțate de instanțele de judecată”.

Practic, Curtea Constituțională extrăgea din principiul accesului liber la justiție, necesitatea ca regulile de procedură să fie clare, astfel încât justițiabilii să poată avea reprezentarea drepturilor lor procesuale. Pentru a extrage această exigență, Curtea Constituțională trimitea la cauza Curții Europene a Drepturilor Omului Rotaru împotriva României sau la Cazul Sunday Times contra Regatului Unit.

Prin aceeași Decizie, Curtea Constituțională reține următoarele „ În aceste condiții judecătorul este constrâns să stabilească el însuși, pe cale jurisprudencială în afara legii, adică substituindu-se legiuitorului, regulile necesare pentru a se pronunța asupra recursului cu judecarea căruia a fost investit, încălcând astfel dispozițiile art. 1 alin. (4) din Constituție privind separația puterilor.

Pe de altă parte, părțile nu au un reper sigur al termenului în care pot să atace cu recurs hotărârea pronunțată de instanța de contencios administrativ în primă instanță, ceea ce face ca accesul lor la justiție pe calea exercitării căii de atac prevăzute de lege să fie incert și aleatoriu, adică limitat. Astfel, datorită impreciziei sale, art. 20 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 contravine și prevederilor art. 21 alin. (1) și ale art. 129 din Constituție.”

În mod evident, considerentele reținute de CCR mai sus expuse sunt direct aplicabile și modificărilor adoptate de Parlament în privința art 451 alin.2 din Codul de procedură civilă, fiind încălcate prevederile art. 1 alin. (4), art. 21 alin. (1) și art. 129 din Constituție.

- c) Prin instituirea căii de atac denumită *reexaminare* împotriva unor dispoziții cuprinse în hotărâri judecătorești definitive, este încălcată autoritatea de lucru judecat cu atât mai mult cu cât nu există niciun termen în care cererea de reexaminare poate fi formulată, putând fi formulată oricând, chiar și după executarea dispozițiilor privind cheltuielile de judecată.

Pe de altă parte, calea de atac instituită prin aceste modificări legislative are caracterul unei veritabile căi extraordinare de atac, putând fi îndreptată împotriva unor hotărâri judecătorești definitive, fără să existe reglementate motive de nelegalitate pentru care o astfel de cale de atac ar putea fi promovată, textul adoptat de Parlament instituind practic posibilitatea unui alt complet al instanței respective să reaprecieze cu privire la o dispoziție tranșată printr-o hotărâre definitivă.

Nu în ultimul rând, textul de lege, în forma adoptată de Parlament va permite reexaminarea unei decizii pronunțate în apel chiar și în situația în care obiectul căii de atac l-a

constituit dispoziția din sentință referitoare la cuantumul nejustificat al onorariului de avocat la care apelantul a fost obligat.

Cu alte cuvinte, dacă prin decizia pronunțată de instanța de apel se admite apelul, se schimbă în parte sentința și în rejudecare se dispune reducerea onorariului de avocat la care apelantul a fost obligat prin sentință, intimatul va putea formula ulterior „reexaminare”, întrucât modificarea legislativă nu a prevăzut că această cale de atac poate fi formulată doar în situația reducerii onorariului de avocat solicitat pentru faza procesuală a apelului.

Practic, printr-o procedură incertă și oricând, intimatul va putea ataca cu „reexaminare” decizia instanței de apel, iar completul care va soluționa această cale de atac va putea desființa decizia anterioară, pronunțând o nouă soluție.

În decizia nr.141/2023 publicată în *Monitorul Oficial, Partea I nr. 572 din data de 26 iunie 2023*, Curtea Constituțională reține următoarele :

„19. Așadar, Curtea reține că autoritatea de lucru judecat reprezintă un efect important al hotărârii judecătorești, avându-și rațiunea în asigurarea stabilității și securității circuitului civil. Prin reglementarea autorității de lucru judecat se îngreudește posibilitatea repunerii ulterioare în discuție a aspectelor soluționate de o instanță judecătorească, pentru a se evita pronunțarea unor soluții contradictorii definitive cu privire la aceeași cerere, consecința fiind aceea a generării incertitudinii cu privire la raporturile juridice deja rezolvate de instanțele judecătorești.

20. Referitor la principiul securității/stabilității raporturilor juridice, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut în jurisprudența sa că dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, garantat de art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, trebuie să se interpreteze în lumina preambulului Convenției, care enunță supremația dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante. Unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care prevede, printre altele, ca soluția dată de către instanțe în mod definitiv oricărui litigiu să nu mai fie rejudecată (Hotărârea din 6 iunie 2005, pronunțată în Cauza Androne împotriva României, sau Hotărârea din 7 octombrie 2009, pronunțată în Cauza Stanca Popescu împotriva României, paragraful 99).

21. În jurisprudența sa, spre exemplu, prin Decizia nr. 323 din 10 mai 2018, publicată în *Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 743 din 28 august 2018*, paragraful 14, Curtea a reținut că principiul potrivit căruia, după pronunțarea hotărârii, judecătoria nu mai pot reveni asupra deciziei luate nu numai că nu încalcă prevederile Constituției, ci, dimpotrivă, reprezintă o componentă esențială a ideii de justiție, a asigurării autorității de lucru judecat și a ocrotirii drepturilor procesuale ale părților, ca element fundamental al statului de drept. Principiul autorității lucrului judecat (res judicata) se coroborează cu regula că, odată pronunțată hotărârea definitivă, misiunea judecătorului care a participat la judecată se încheie (lata sententia, iudex desinit esse iudex). Ca efect juridic al acestei reguli, care ține de ordinea publică, pronunțarea hotărârii are și efect de desistare a instanței, iar judecătorul care s-a pronunțat nu poate reveni asupra părerii sale în respectiva cauză, cu mențiunea că părților le rămâne posibilitatea de a cere doar îndreptarea greșelilor materiale care s-ar strecura în hotărâre.”

Vă mulțumim anticipat și vă asigurăm de întreaga noastră considerație,

Asociația Magistratilor din România - Filiala Brăila
Prin președinte -judecător Bogdan Nicolau